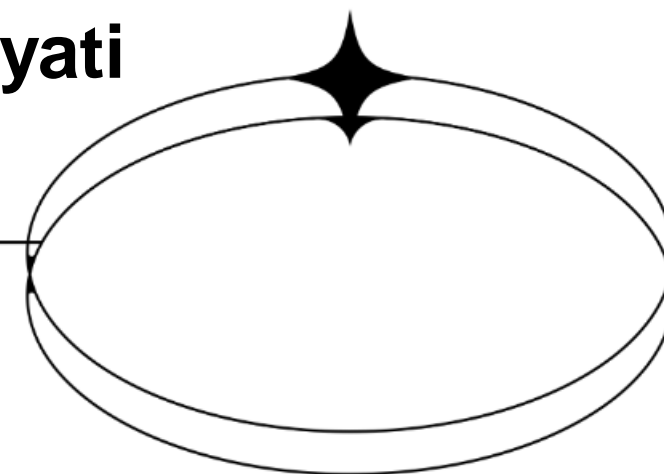
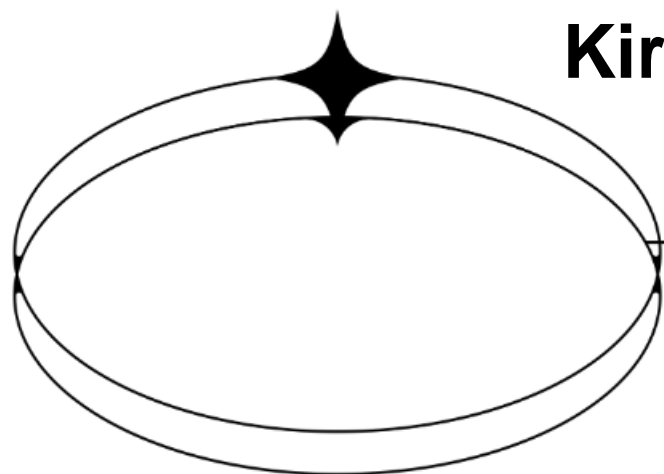
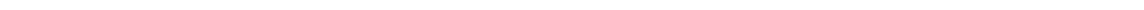
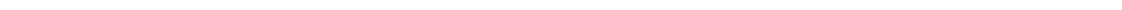

**Kiripton valyutani iqtisodiy mohiyat ahamiyati
rivojlanish bosqichlari**

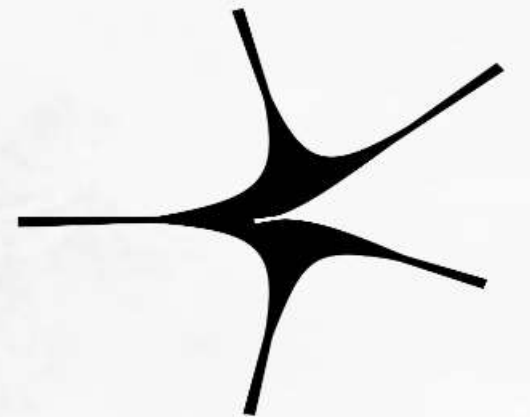

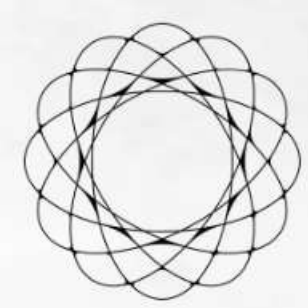
Ibrohim Ismatov

Reja:

- 1. Kripton valyutaning iqtisodiy mohiyati*
- 2. Kripton valyuta va an'anaviy valyuta tizimi*
- 3. Kripton valyutaning tarixi va rivojlanishi*

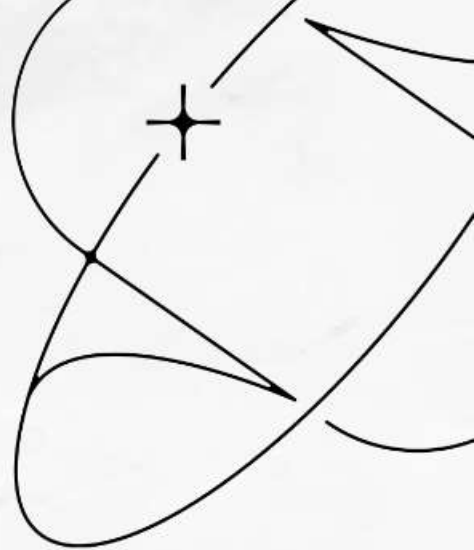
1. Kripton valyutaning iqtisodiy mohiyati

Kripton valyutalar, masalan, Bitcoin va Ethereum, raqamli iqtisodiyotda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ular markazlashmagan bo'lib, blokcheyn texnologiyasiga asoslangan. 2023-yilda kripto bozorining umumiy qiymati 3 trillion dollarga yaqinlashdi. Kripto-valyutalar orqali global to'lovlar osonlashdi va tezlashdi. O'zbekistonda 2021-yildan boshlab kripto aktivlarga investitsiyalar huquqiy maqomga ega bo'ldi. Kriptoning markazlashmagan xususiyati inflyatsiyaga qarshi himoya vazifasini bajarishi mumkin. Shuningdek, kriptoni orqali smart-kontraktlar tuzish imkoniyati aloqa va moliyaviy shartnomalarni avtomatlashtiradi. Shu bilan birga, u yuqori volatillik sababli xavf-xatarlarga ham ega hisoblanadi.

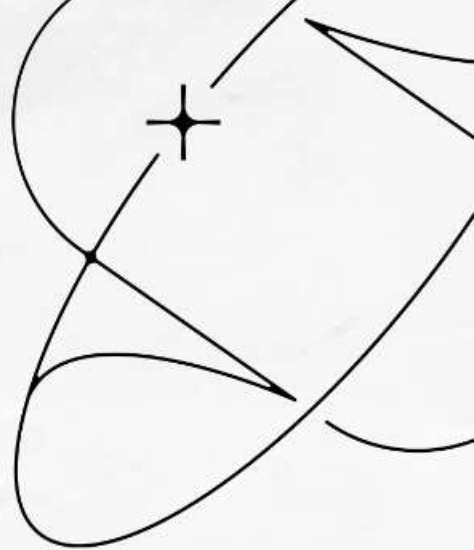
Milliy ehtiyojlar uzluksiz qondirilishi uchun iqtisodiyot doimo o'sib borishi talab qilinadi. Chunki shunday yo'l bilangina kishilar iste'moliga zarur bo'lgan tovar va xizmatlar ko'plab va xilma-xil yaratiladi. Iqtisodiy o'sish - bu iqtisodiyotning rivojlanishi, ya'ni hayotiy ne'matlar bo'lgan tovar va xizmatlarning ishlab chiqarilishining ko'payib borishidir.

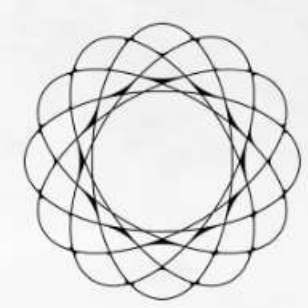

Kriptovalyutaning kelib chiqishi 2008-yilda Satoshi Nakamoto taxallusli shaxs yoki guruh tomonidan Bitcoin maqolasining nashr qilinishi bilan bog'liq. 2009-yilda birinchi Bitcoin dasturi ommaga chiqdi. Bitcoin blokcheyni - bloklar zanjiri, ya'ni kriptografik himoya ostida saqlanadigan tranzaksiya yozuvlari tizimi bo'lib, birinchi blok 2009-yil 3-yanvarda yashirinicha yaratilgan. 2010-yilda Laszlo Hanyecz 10,000 Bitcoin evaziga ikkita pizza sotib olib, birinchi haqiqiy tranzaksiyani amalga oshirdi. 2021-yilga kelib, kriptovalyutalar bozorining umumiy kapitalizatsiyasi trillion dollardan oshdi. Hozirgi vaqtda mingdan ortiq turli kriptovalyutalar mavjud bo'lib, eng mashhurlari Bitcoin, Ethereum va Binance Coin hisoblanadi.

Kripton valyutalar, masalan, Bitcoin va Ethereum, raqamli aktivlar bo'lib, ulardan iqtisodiy operatsiyalarni amalga oshirish uchun foydalaniladi. 2009-yilda Bitcoin yaratilgandan beri, kripton valyutalar bozori o'sib, 2023-yilda umumiy kapitallashuvi 1 trillion AQSh dollarini oshib ketdi. Kripton valyutalar markaziy banklar yoki hukumatlar tomonidan nazorat qilinmaydi, bu ularga xalqaro pul o'tkazmalarida katta rol o'ynash imkonini beradi. O'zbekiston hukumati ham kripton valyutalarini tartibga solishni boshladi va 2023-yilda ularni to'lov vositasi sifatida qo'llashni qonunlashtirdi. Har yili minglab investorlar kripton valyutalarga sarmoya kiritmoqda.

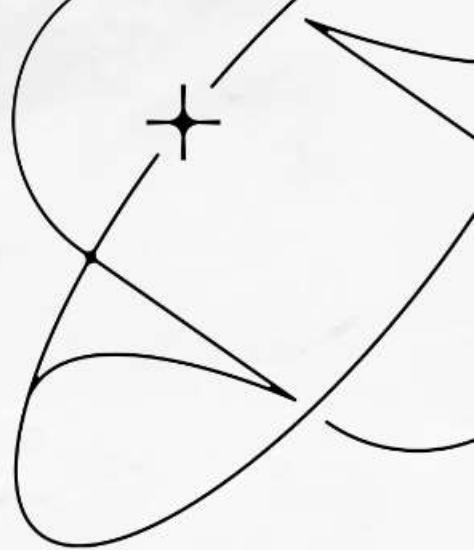

2. Kripton valyutani asosiy tushunchalari

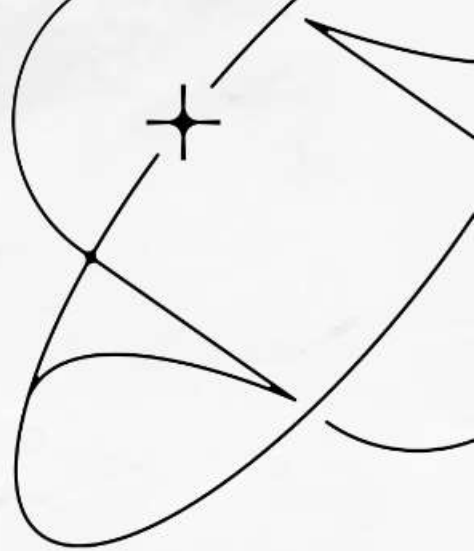
Kripton valyutasi raqamli aktivlar bo'lib, markaziy bank yoki hukumat nazoratiga ega emas. Ular kriptografiya orqali xavfsizlanadi va blockchain texnologiyasidan foydalanadi. Eng mashhur kripton valyutasi - Bitcoin, 2009-yilda anonim shaxs yoki guruh Satoshi Nakamoto tomonidan yaratilgan. Ethereum, Ripple va Litecoin kabi boshqa kripton valyutalar ham популяр. Kripton valyutalarining narxi o'zgaruvchan bo'lib, savdo hajmi va investitsiya qiziqishi ta'sirida o'zgaradi. Dastlabki tangalar taklifi (ICO) orqali yangi loyihalar mablag' yig'ishi mumkin. Kripton valyutalar uchun raqamli hamyon va almashuv platformalari zarur. Ular markazsizlashtirilgan va global iqtisodda yangi imkoniyatlarni yaratadi.

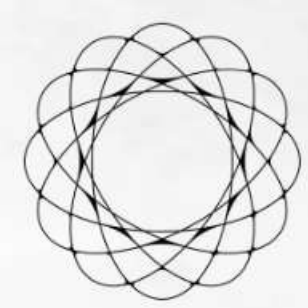

Kripto valyutalar — bu raqamli yoki virtual valyutalar bo'lib, blokcheyn texnologiyasidan foydalangan holda yaratilgan. Ularning paydo bo'lishi 2009-yilda Bitcoin nomli birinchi kripto valyutaning yaratilishi bilan bog'liq. Bitcoinni Satoshi Nakamoto taxallusi ostidagi noma'lum shaxs yoki guruh yaratgan. Bitcoinning muvaffaqiyatidan so'ng, turli altcoinlar, jumladan Ethereum, Ripple va Litecoin kabi kripto valyutalar paydo bo'ldi. 2023-yil holatiga ko'ra, butun dunyo bo'ylab mingdan ortiq turli kripto valyutalar mavjud. Kripto valyutalar markazlashmagan bo'lib, tranzaksiyalar ochiq tizimda, ya'ni blokcheynda yoziladi. Kripto valyuta bozorining umumiy qiymati trillionlab AQSh dollariga yetgan.

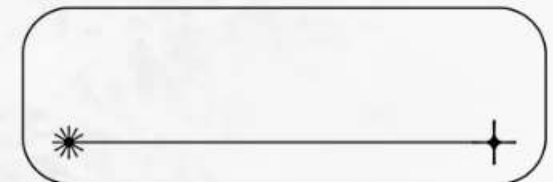
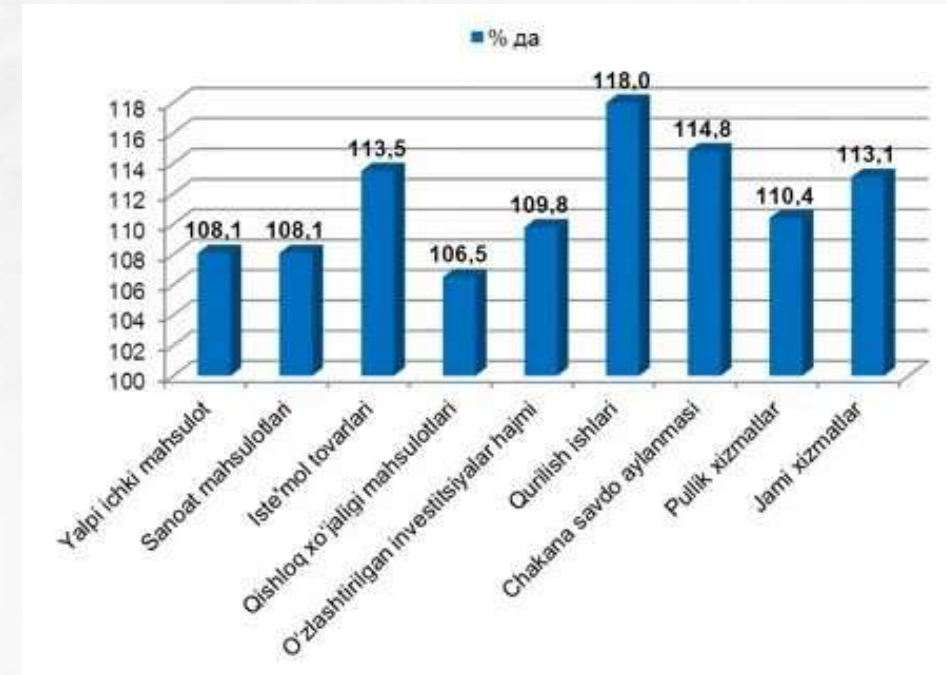
Kripton valyuta va an'anaviy valyuta tizimlari o'rtasidagi asosiy farq shundaki, kripton valyuta raqamli va markazsizlashtirilgan, blokcheyn texnologiyasiga asoslangan. Bitcoin, birinchi kripto valyuta, 2009 yilda yaratilgan. Hozirgi vaqtda, kripto valyutalarining umumiy bozor qiymati trillion dollardan yuqori. An'anaviy valyuta tizimlari esa davlat markaziy banklari tomonidan boshqariladi va fizika pul birligi sifatida mavjud. AQSh dollari va yevro eng ko'p ishlatiladigan an'anaviy valyutalardir. 2023 yilda dunyo bo'yicha 20 mingdan ziyod kripto valyutalar mavjud bo'lgan. Kripton valyutalarining tranzaksiya xarajatlari an'anaviy bank o'tkazmalariga qaraganda kamroq bo'lishi mumkin.

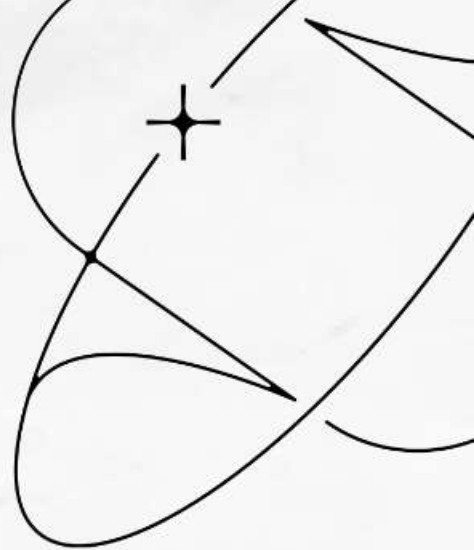

3. Blokcheyn texnologiyasi asoslari

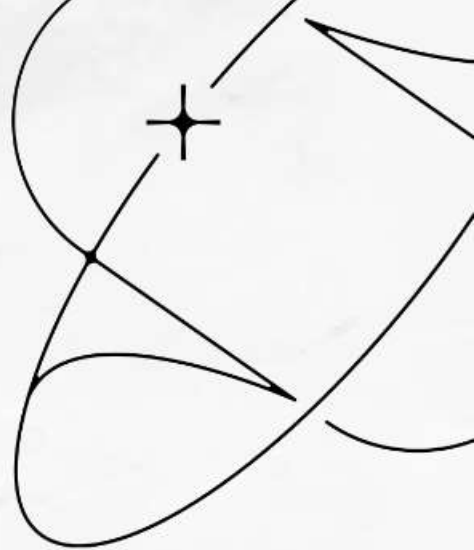
Blokcheyn texnologiyasi taqsimlangan ma'lumotlar bazasini ta'minlaydi, unda tranzaksiyalar o'zgarishsiz va xavfsiz saqlanadi. 2008-yilda Satoshi Nakamoto tomonidan bitcoin kriptovalyutasi asosida joriy etilgan. Blokcheyn bir-biriga bog'langan bloklardan tashkil topgan, har bir blok oldingi blokning kriptografik xeshini o'z ichiga oladi. Bu texnologiya markazsizlashtirilgan bo'lib, turli tarmoqlardagi foydalanuvchilar orasida ishonchni ta'minlaydi. Ma'lumotlar o'zaro bog'langanligi sababli o'zgartirish qiyin va deyarli imkonsiz. Blokcheynning qo'llanish sohalariga kriptovalyutalar, aqlli shartnomalar va logistika kiradi. Undan ko'plab sohalarda, masalan, moliya, tibbiyot va hukumat xizmatlarida foydalanish mumkin.

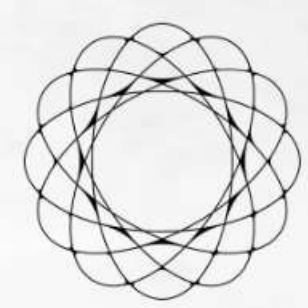

Kripton valyutalarning asosiy funksiyalari quyidagi yo'nalishlarda ahamiyatlidir: 1) To'lov vositasi: Kripton valyutalar internet orqali tez va arzon tranzaksiyalarni amalga oshirish imkonini beradi. 2) Investitsiya vositasi: Ko'plab investitsiya qiluvchilar kripton valyutalarning qiymati oshishidan foyda ko'rishini kutmoqda. 3) Markazsizlashgan tarmoq: Blockchain texnologiyasi orqali nazoratni markaziy institutlardan olib, foydalanuvchilar o'rtasida teng taqsimlaydi. 4) Xavfsizlik: Kripton valyutalar kriptografiyaga asoslangan bo'lib, tranzaksiyalarni soxtalikdan himoya qiladi. Jumladan, 2021 yilda Bitcoin narxi 28,000 AQSh dollaridan boshlanib, yil davomida 64,000 AQSh dollarigacha ko'tarilgan.

Kripton valyutalar, birinchi navbatda, 2009-yilda Satoshi Nakamoto tomonidan yaratilgan Bitcoin bilan boshlangan. Bitcoinning asosiy maqsadi markazlashtirilmagan, xavfsiz va ochiq moliyaviy tizim yaratish edi. Keyinchalik Ethereum (2015), Ripple (2012) va Litecoin (2011) kabi kriptovalutalar paydo bo'ldi. 2021-yilda kripto bozorining umumiy qiymati 2 trillion dollardan oshdi. Bitcoinning eng yuqori bahosi 2021-yil aprel oyida 64,000 AQSh dollariga yetdi. Kripto bozori yuqori volatillik darajasi bilan tanilgan. Bugungi kunda mingdan ortiq turli kriptovalutalar mavjud bo'lib, ularning har biri o'ziga xos texnologiya va maqsadga ega.

4. Kripton valyutaning jarayonlari

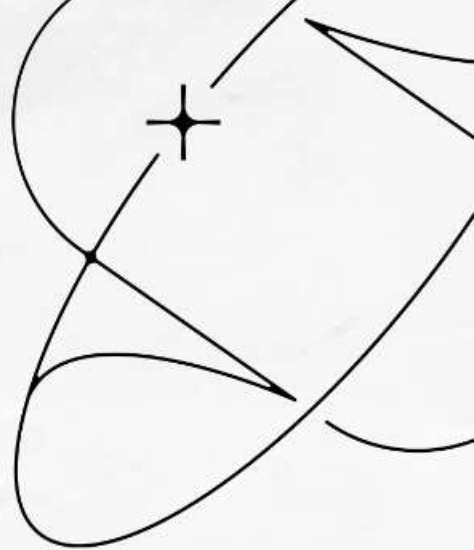
Kripton valyuta jarayonlari asosan blockchain texnologiyasiga asoslangan. Bitcoin, Ethereum va boshqa kripto valyutalar markazlashtirilmagan tranzaksiyalarni amalga oshirish imkonini beradi. Bitcoin tarmog'ida har 10 daqiqada yangi blok hosil bo'ladi, va har bir blokning hajmi o'rtacha 1 MB atrofida. 2023-yilda Bitcoinning bozor kapitallashuvi 1 trillion AQSh dollaridan oshdi. Ethereum esa DeFi va smart-kontraktlar asosida ishlaydi, va uning bozor qiymati Bitcoinning qariyb yarmiga teng. Har kuni jahon bozorida minglab kripto tranzaksiyalar amalga oshiriladi. Boshqa mashhur valyutalarga Solana, Ripple va Binance Coin kiradi. Markaziy banklar ham o'z raqamli valyutalarini ishlab chiqishga qiziqish bildirmoqda.

3-mavzu. Ijtimoiy-iqtisodiy tizimlar va mulkchilik munosabatlari

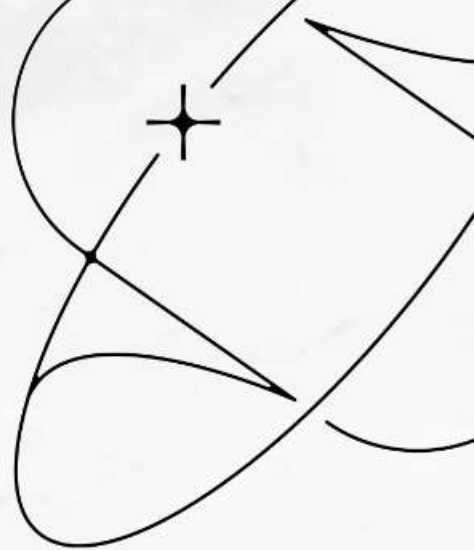
1. Ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot bosqichlari va ularni bilishgan bo'lgan turicha yondashuvlar.
2. Ijtimoiy-iqtisodiy tizimlar va ularning modellari.
3. Mulchilik munosabatlarning mohiyati va iqtisodiy mazmuni. mulk ob'ektlari va sub'ektlari
4. Mulchilikning turli shakllari va ularning iqtisodiy mazmuni
5. O'zbekistonda mulkni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiyashtirish maqsadi, yo'llari va usullari

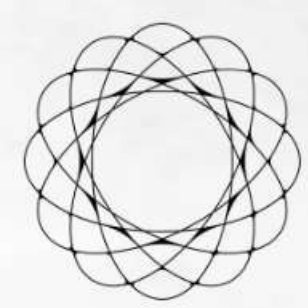

Kripton valyutalar dunyoda juda mashhur bo'lgan raqamli aktivlardir. Eng asosiy turlari: Bitcoin (BTC), birinchi va eng qimmat valyuta; Ethereum (ETH), aqli shartnomalar yozish imkoniyatini beruvchi platforma; Ripple (XRP), arzon va tez xalqaro tranzaktsiyalar uchun; Litecoin (LTC), to'lov tezligini yaxshilash uchun yaratilgan; va Binance Coin (BNB), Binance birjasida savdo komissiyalarini kamaytiradi. Bitcoinning umumiy miqdori 21 million dona bilan cheklangan, Ethereum esa aqli kontraktlari bilan mashhur. Ripple esa banklararo transferlarni osongina amalga oshirishni ta'minlaydi. Ushbu kripton valyutalarning har biri o'zining noyob xususiyatlari va maqsadlariga ega.

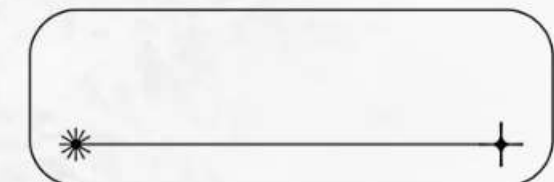
Kriptovalyutaning ahamiyati bugungi kunda ortib bormoqda. 2021-yil oxirlarida jahon bozorida 2 trillion dollarga yaqin qiymatga ega bo'lgan kriptovalyuta mavjud edi. Eng mashhur kriptovalyuta — Bitcoin, 2009-yilda paydo bo'lgan. Ular markazlashtirilmagan bo'lib, blokcheyn texnologiyasiga asoslangan. O'zbekistonda 2023-yil holatiga ko'ra, kriptovalyuta savdosi va faoliyati bo'yicha qonuniy tartibga solish choralari ko'rilgan. Ayrim davlatlar, masalan, Salvadorda Bitcoin qonuniy to'lov vositasi sifatida qabul qilingan. Kriptovalyuta orqali tez va xavfsiz tranzaktsiyalarni amalga oshirish mumkin. Shu bilan birga, ular moliyaviy tizimni yanada inkluziv qilishga yordam beradi.

5. Kripto bozorlari va ularning rivojlanishi

Kripto bozorlari so'nggi yillarda sezilarli darajada o'sib bormoqda. 2021 yilda global kripto bozorining qiymati taxminan 2 trillion AQSh dollaridan oshdi. Bitcoin, eng mashhur kriptovalyuta, 2021 yil noyabr oyida 68,000 AQSh dollariga yetib, o'zining eng yuqori cho'qqisini qayd etdi. 2022 yilda esa bozorning uzluksiz o'zgarishi qayd etildi, bu esa chuqur o'zgaruvchanlikni ko'rsatadi. Oxirgi ma'lumotlarga ko'ra, 2023 yilda kriptovalyutalar soni 22,000 dan ortiqni tashkil etadi. DeFi (Markazlashtirilmagan moliya) mahsulotlari va NFT (Noldan chiqarilgan tokenlar) bozorining hajmi ham jadal rivojlanib, jami kripto bozoriga katta ta'sir ko'rsatmoqda.

E'tiboringiz uchun raxmat!

